

**PETTER
AURÉN**

RISTO
RYTKÖNEN

Petter Aurén
Risto Rytönen

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=24176612

Risto Rytönen:

Содержание

RISTO RYTKÖNEN

4

Конец ознакомительного фрагмента.

48

Petter Wilhelm Aurén

Risto Rytönen

RISTO RYTKÖNEN

Risto oli reipas poika, häntä ei maailman murheet rasittaneet. 12 vuotiasna lähti hän kotoaan "kaupalle". Kun joku tiellä kulkija kysyi, mikä mies hän oli, vastasi Risto:

"Kauppias".

"Mitä sulla on kaupan?"

"Leipäsaksia".

"Vai niin, oho sinua, kauppias!"

Ken oli vielä uteliaampi ja kysyi: "mistä olet ja kenen poika?"
niin sai vastauksen:

"Rytkölästä, Lassin poika".

"Kuinka vanha olet?"

"Nie snaju, mull' on kiire, hyvästi!" vastasi Risto.

Jo kuudentoista vuotiaana oli Risto kulkenut Suomenmaan päästä päähän, ristiin rastiin, sekä kesäaikoina vaeltanut Aunuksessa ja Vironmaalla karjan paimenena ja kuin muutenkin näissä maissa leipäsakset saivat paremman kaupan kuin kotimaassa, jossa leivästä oli suuri puute,

"kun sota riehui raivossa ja halla poltti peltoja".

Näillä Aunus- ja Viroretkillänsä oli Risto oppinut venäjää, kuten hän itse kerskaili. Samoin kerskaili hän osaavansa ruotsiakin, jota oli oppinut Uudellamaalla ja eteläisellä Pohjanmaalla matkustellessaan.

Riston isä Lassi asui veljensä Jussin mökissä, jota Ristokin luonnollisesti piti kotinaan ja jossa hän aina levähteli pitkien kaupparetkiensä perästä.

Veljekset Lassi ja Jussi olivat uttereroita metsästäjiä, pyytivät kesällä lintuja ansoilla, koukuilla ja satimilla, talvella jäneksiä langoilla ja kettuja raudoilla (sangoilla).

Lassi oli ainoastaan jänoksen ja linnun pyytäjä, "sillä", sanoi hän, "ketunpyytö on yhtä konstikasta kun käräjänkäynti, en siihen puutu".

Jussi taas oli pääasiallisesti ketunpyytäjä; "sillähän saapi rahaa yhtä helposti kuin vallesmanni", sanoi Jussi.

Lassi pyyi ja sai paljo jänestä ja lintuja, niin että niitä joulun aikana karttui kokonainen aitallinen; hänellä olikin tapana sanoa: "Kyllä on taas talven takapää hyvin likellä, ennenkuin Lassin ruokavarat loppuvat".

Muuta työtä kuin pyytöä ei Lassi koskaan tehnyt, eikä osannutkaan tehdä, paitsi sen verran halonhakkausta, että hänen osansa mökin pikku tupaan pysyisi lämpimillä, liha saatiin keitettyksi ja sauna lämpimäksi illalla. Sauna lämmitettiin ja siinä kylvettiin joka ilta, halkometsäkin oli aivan saunan seinän vieressä. "Minä elän hyvästi työlläni", sanoi hän ja

toivoi hartaasti, että hänen toivorikkaasta ainoasta lapsestansa, Ristostakin tulisi pyytömies. "Kyllä Ristosta tulee pyytömies, hän syntyi kekrin aattona, se on hyvä merkki", lausui Lassi, kuu Riston kasvatus tuli puheeksi; "Risto on kyllä viisas poika", jatkoi isä.

Mutta, isänsä suureksi suruksi, Ristolla ei näyttänyt olevan vähääkään pyytömiehen taipumusta.

Lassi lausui asiasta murheensa Ristolle: "Mitä sinusta tulee poikaseni, kun et opettele pyytämään? Ei sulla ole jäneslankain eikä ansain puutetta, niitä on minulla yltäkyllin, – juokset vaan ympäri maailmaa ja kun kotona olet, niin makaat yöt ja päivät päästään, ei tullut pyyntömiestä sinusta".

"No tarvitsehan levähtää päivällä, kun on yön raskaasti nukkunut", mutisi Risto isälleen.

Risto oli kuitenkin pahoilla mielin, kun isä oli murheissansa hänen tähtensä. Eräänä talvipäivänä sanoi Risto:

"Isä, antakaa minulle jäneslankoja, niin lähden hakemaan jäneksen polkuja ja virittämään lankoja".

Lassi ihastui niin että ilokyyneleet vuotivat silmistä.

"Kas niin poikani, lähde vaan pyytämään. Osaatko virittää langan?"

"Enköhän osaa".

Vakuudeksi kuitenkin otti Lassi kepin, satoi langan siihen ja näytti kuten se viritetään ja asetetaan polulle j.n.e.

"Kun olet langan virittänyt, niin sano:

"Viipo viljaa viipymättä
Jänö lauko lankahani —
Ellös sivui sipsuttele,
Pitkäkorva koikkaele,
Hiippa hilpeä poikani —
Metsän mukava mulikka
Kiellä raiskat raatamasta
Viljan luona viipymästä!"

"Hiihdä sitte yhdeksän askelta takaperin langalta pois. Muista nyt vaan sanat, muistatko, sanopas!"

"Muistan", sanoi Risto ja lausui:

"Viipo jänö virsunesi
Pitkäkorva koipinesi" —

"No ei se niin ollut, kuuntele nyt tarkoin kun minä sanon". Lassi luki taikasanat uudelleen ja Risto perässä siksi että hän ne oikein osasi.

Risto laittoi suksensa "reilaan" ja lähti hiihtämään jäneslankakääry kainalossa, hakemaan muka jäneksen polkuja, vaan hiihtikin kylään erääsen taloon, jossa asui yksi hänen ikänensä kumppani, Olli Tuokinen. Nämä kumppanit olivat jokapäivä yhdessä, kulkivat "kaupalla", paimenessa j.n.e.

"No mihinkä sinä olet matkassa jäneslankakääry kaulassa?"

"Jäniksen pyytöön", irvisteli Risto.

"Vai pyytömies sinusta tuli ainakin, sitähän isäsi aina on

toivonut, oletko virittänyt jo lankoja metsään?"

"En ole vielä, tulin sinun kanssasi tuumaamaan mitat ja mihin niitä lankoja panisi, että saisin jäneksiä; siitä isä hyvin ihastuisi".

"Pane lanka iltahämärässä, kylvyn jälkeen, veräjän pieleen saunan nurkassa. Ota sitten, kun isäsi on nukkunut, aitasta jänes ja pujota sen lankaan, aitassahan on paljo jäneksiä, eikähän isäsi niistä niin tarkkaa lukua pidä että kaipaisi yhtä jos hän saapuisi käymään aitassa", neuvoi Olli.

"Sepä oli näppärä keino, minä panen kaksi jänestä lankaan, niin isä oikein ihastuu".

"Kaksi yhteen lankaan kerralla, sitä isäsi ei usko".

"Uskoopa kyllä, kun minä selitän asian. Tule vaan meille huomen aamulla, niin saat nähdä".

Iltahämärässä hiihteli Risto kotiinsa, olevinaan hyvin väsyksissä, kun muka oli hiihdellyt koko pitkän päivän metsiä.

"No löysitkö polkuja ja virititkö lankoja?"

"En löytänyt kun yhden polun ja sille viritin langan; saa nyt nähdä jos siihen tarttuu jänes".

"Kyllä nyt jänes juoksee kun on selkiä ilma ja pakkanen, muistitko sanat oikein?"

"Muistin kyllä ja panin vakuuden vuoksi vielä vähän lisääkin".

"No mitä panit lisää?"

"Sanoin: Lauko jänö lankahani, kaksi, kolme kerrallansa!"

"Se nyt on joutavaa, en kuuna päivänä ole saanut kahta jänestä kerralla yhdestä langasta, vaan kaksi lintua olen saanut kerralla satimesta ja niin somasti että linnut olivat juosseet satimen alle

vastakkain. – Kyllähän se on hyvä, että pyytömiehellä on sanoja".

"Paniko isä lisäsanoja silloin kun sai kaksi lintua satimesta?"

"Lienen ehkä pannut, en häntä nyt muista".

"Eihän se ollutkaan tyhmästi isä, kun panin lisäsanoja, ehkäpä saan kaksi jänestä", irvisteli Risto hyvillä mielin ja lisäsi itsekseen: "Olli saapi pitkän nenän huomen aamulla, ukko jo puoleksi uskoo minun jänessaalini, trallallallaa".

"Mitä siinä rallattelet, mene kylpemään ja laita itsesi maata; minä olen jo kylpenyt".

Kun Risto tuli saunasta tupaan, niin Lassi jo nukkui raskaasti. Ristokin pani maata, vaan kun oli varma siitä, että isänsä nukkui, puki hän hiljaa vaatteisiin, pujahti ulos tuvasta, meni aittaan, otti sieltä kaksi jänestä, kantoi ne veräjälle saunan nurkassa, viritti jänestangan veräjän pieleen ja pujotti jänekset lankaan, päät vastasuunnikkain, näyttäen muka, että jänekset olivat juosseet vastakkain ja tarttuneet yht'aikaa lankaan.

Nyt hiipi Risto taas tupaan, pani maata ja oli nukkuvinaan, vaik'ei uni saapunut silmiin, sillä hän iloitsi jo edeltäpäin isänsä suurta ihastumista seuraavana aamuna.

Päivän valjettua seuraavana aamuna juoksi Risto pyydyksellensä ja huusi: "Isä, isä tulkaapa katsomaan kun on kaksi jänestä langassa!"

Lassi-ukko juoksi siunaillen Riston luokse ja – kah kummaa! – kaksi jänestä oli tarttunut yhteen lankaan.

"Empä tuota kummaa vielä ole nähnyt, vaik'oon saanut monta sataa jänestä", ihmetteli Lassi.

"Mutta lisäsanat, eikö isä muista!"

"Mitkä lisäsanat?" kuului Ollin ääni.

"Kyllähän *sanat* auttavat, sen kyllä tietää jokainen pyytömies", säästi Lassi.

"Mutta jos sanon isällesi", kuiskasi Olli Riston korvaan.

"Pidä suus kiini".

Olli: "Teetkö mulle virsut keväällä?"

Risto: "Teen, pidä suus kiini!"

Lassi hyppeli ihastuksissansa ja laittoi suuret "kestit" Riston ensimmäisen onnellisen pyydön muistoksi; lautamies Viisanen, susivouti Melkoinen, unilukkari Nukanteri sekä sen renki Taavetti ja Olli kutsuttiin kestiin. Lassi kävi itse kutsumassa vieraat, jotka olivat arvokkaat kun ollakin piti niin juhlallisissa pidoissa. Unilukkarin renki tosin ei ole erittäin arvoisa, vaan kun se kosioipi Liisaa, niin pitää hänkin kutsua. Molemmat Riston saamat jänekset keitettiin. Lassi itse keitti ne ja opetti Ristolle "keittosanat":

"Lämpö lemmen lapsukainen,
Höystä keitos höyryssäsi,
Maukkaaksi maajahaksi.
Rypistele näppisillä
Suola lihan liitoksihin!"

"Entäs lisäsanat?" määkäsi Risto.

"Ole vaiti! ei keittosanoissa käytetä lisäsanoja".

Sitte kun keitto oli tarkoin maistettu ja kypseksi tunnettu,

ammennettiin se kapustalla lihoinensa lieminensä isoon pöydälle asetettuun pahkakuppiin, jonka ympärille kektivieraat ynnä talonväki Lassi, Jussi ja Risto istuivat. Itsekukin leikkasi omalla puukollansa kupista lihapalasen ja nosti viisihaaraisella kahvelilla eteensä pöydälle, jossa se pienenneltiin suunmukaisesti palaisiin.

Risto tosin oli huomauttanut isäänsä että kestissä Uudellamaalla ja kaupungeissa käytettiin "taltrikkia" ja "kahvelia", joita voisi tehdä, taltrikkia vahvasta tuohesta, ja kahvelia katajasta eli kuivan kuusen oksista. Vaan Lassi vastasi: "sellaisia joutavia herrastelemisiä ei tarvitse, pyytömiehet ovat ennenkin pitäneet kestinsä samalla lailla ja siihen on jokainen tyytyväinen kun vaan keitto on makia ja kun siihen saapi viinaryypyn alle. Minulla on vielä senverran viinaa, että saatan tarjota vieraille ja setällesi; sinä et saa ottaa ryyppyä, viina ei piisaa. Tässä tuonnoin ostin savotan Eerikalta putelin viinaa, siitä meni kaksi jänestä vaikka on hän noita – se Eerikka saattaa niin paljon ottaa viinasta".

Lassi oli samalla kertaa isäntä ja emäntä kestissä, sillä ehkä Jussilla, jonka mökissä Lassi poikineen asui, oli tyttö Liisa (vanhin tyttö oli naimisissa miilumestari Mustosen kanssa) oli hän vielä liian nuori – ei täyteen 30 vuoden vanha – ja siis ujo miesten seurassa, jonka tähden Liisa menikin kestinajaksi saunaan. Liisakin muuten kulki isänsä Jussin kanssa ketunpyydössä, ja oli erittäin taitava kärpän pyytäjä.

Niin kestit pidettiin ja ryypyt otettiin, kestitänkin lausuttiin

ja laulettiin.

Lassi lausui ensiksi kestisanat:

"Anna vastakin vakava
Metsän kuuluisa kuningas
Aina onnea omalleni
Viljaa virittäjälleni
Jäneksiä jäämähänkin.
Varjele virkatiet
Raiskahilta rasittavilta.
Suo ruokaa runsahasti!"

"Entäs lisäsanat" muistutti Risto.

"Mitä siihen panisin lisäsanojasi?"

"Anna kolme neljä kerrallansa – eikö se passaisi?" liitti Risto.

"No olkoon", säesti Lassi.

"Esi-isäimme tapa oli tällaisissa juhlatiloissa pitää laulukilvoitukset; tehkäämme me myös niin", kehoitti Lassi.

Susivouti lauloi:

"Vieköön sudet vihollinen,
Perkele sen penikatkin;
Kaikki karhut kaatakohon,
Ilveksetkin ihan kaikki!"

Unilukkari lauloi:

"Papilla on pitkä takki,

Pitkät jäljet jäneksellä.
Pohjaton on papin säkki,
Lukkarin on aina tyhjä".

Lautamies lauloi:

"Pitkät takit, tyhjät säkit
Sekä säkit pohjattomat, —
Vieköön kaikki vihtahousu".

[Vihtahousu = Piru.]

Unilukkarin renki lauloi:

"Liisa laati liipasimen, karpälle kypälälauvan".

Risto jatkaa ivaillen:

"Siihen Taavi takertuipi – "

Jussi istui äänettä koko aterian ajan, vaan vihdoin hänkin piti
velvollisuutenansa pyytömiehenä ja vanhan hyvän tavan mukaan
ottaa osaa laulukilvoitukseen ja lausui siis:

"Ennen esi-isämme
Metsän viippajat vireät,
Kaatajat kamalan karhun,
Saavat sortajat suden,
Ketun konnan kellistäjät —
Viljan kaiken kallistajat —
Ne kestissä keskenänsä,

Aterialla ainoisasti.
Kiitosvirret veisasivat
Ensin lahjain antajalle
Luojaalle laupiahalle —
Emännille, isännille,
Liittivät sen lisäksi,
Kiitoslaulut laatelivat.
Vielä laulun loppupäähän
Pyytäjälle parahalle
Viriteltiin pulska virsi.

Siis kiitos sulle suuri luoja
Lahjojen antaja armas,
Ravinnosta rauhaisasta.
Herttaisista herkkupaloista!
Itse sullekin isäntä
(Emäntää kun en näe)
Lassi veli veikkoseni:
Kiitos kelvoin keittäjälle,
Kiitos ruoasta, ravinnosta,
Atriasta armahasta!

Riittää vielä Ristollekin
Veljein poika pakaralle,
Pyytäjälle parahalle;
Kaikin sua kiittäkäämme,
Kun saatoit meille saalihisi
Rattoisaksi ravinnoksi,
Illan kultaisen kuluksi,

Päivänkullan päätteheksi.
Olkoon onni ohjanasi,
Lykky pyytöretkilläsi —
Iloksi isällesi
Setällesi semminkin —
Ynnä kaikill' ystävilles!"

"Entäs lisäsanat", ivaili Risto.

"Tiijä huutia, poika, kiitossanoissa ei koskaan ole lisäsanoja",
lausui

Lassi.

"Kyllä minä panen lisäsanat", kuiskasi Olli Riston korvaan.

"No mitä panisit?"

"Panisin näin:

"Risto, Lassin pyytöpoika
Pyytäjä pyövelin ruoka
Sitoi langan saunannurkkaan
Viritti pielehen veräjän;
Jänöt kantoi kainalossa
Isän aitasta varasti,
Ja puput lankahan pujoitti. — "

"Reistaapa hiiskua, niin saat selkääsi", sanoi Risto
hämmästyksissään.

"Sinäkö mulle antaisit selkään? Kas sitä minä en pelkää.
Teetkö mulle kontin kesällä, niin en pane lisäsanoja?"

"No muistatkohan sitte pitää nylkyri suusi kiini, jos sulle teen

kontin?"

"Kun kontin tehnet, niin en pane lisäsanoja".

Kestien jälkeen Risto makaili muutamia päiviä tuvassa. Eräänä päivänä sanoi Risto isällensä: "Minulla tekee mieli lähteä hakemaan jänoksen polkuja, saanhan minä lankoja, isä?"

"Saat, mene vaan".

Risto otti taas isänsä sukset ja lähti hiihtämään muka metsään, vaan hiihtikin Ollin luo niinkuin viime kerrallakin. Nyt päättivät kumppanit että lanka viritetään saman veräjän pieleen, mutta toiselle puolen veräjää ja että kolme jänestä tällä kertaa pujotetaan lankaan niin että kahden päät yhtäällepäin ja yhden pää vastasuuntaan. Muuten sovittiin että Olli seuraavana aamuna taas samaan aikaan kun edelliselläkin kerralla saapuisi muka kuin sattumalta samaan paikkaan. Kun Risto illalla saapui kotiin, kysäsi isä:

"Löysitkö polkuja, kuinka monta lankaa viritit?"

"Löysin polkuja ja viritin 15 lankaa".

"Muistitko sanat?"

"Muistin ja panin lisäsanatkin: Anna kolme, neljä kerrallansa".

"Muistitko kaikki muut temput virityksen jälkeen?"

"Muistin".

"Kyll' sitten jumall' antaa riistaa!"

Risto teki taas kuten edelliselläkin kerralla: kun isänsä oli nukkunut, hiipi hän ulos tuvasta, meni aittaan, otti sieltä kolme jänestä, vei ne veräjälle, pujotti ne lankaan ja hiipi jälleen tupaan

nukkumaan. Ne toiset 14 lankaa piilotti hän lumeen. Seuraavana aamuna päivän tultua käveli Risto veräjälle langan luo, jonne Ollikin saapui muka sattumalta miltei yhtäaikaan. Pojat huutelivat muka kummastuksissansa niin että ääni kuului tupaan, josta Lassi hyppäsi ulos säikäyksissään, luullen Ristolle tapahtuneen jotakin paha. Mutta Risto, kun näki isänsä hyppäävän ulos tuvan ovesta huutaa: "Isä, isä, tulkaa katsomaan kun kolme kerrallaan!" Lassi rientää paikalle, näkee kolme jäneistä langassa – se on totinen tosi – ja sanoi: "Enpä ole kummempaa nähnyt enkä kuullut. No vie jänekset aittaan! Sitähän minä aina olen toivonut ja uskonut että Ristosta tulee onnellinen pyytömies, hän on syntynyt Kekri-iltana, se on hyvä merkki se, – ja nyt on käynyt ennustukseni toteen – Jumalan kiitos", lausui Lassi. Risto kanto jänekset aittaan ja lähti sitte hakemaan toisia lankoja, jotka hän muka oli virittänyt metsään.

Risto panihe siis suksille ja lähtee hiihtämään, veräjästä sivumennessään sieppaa hän ne lumeen piiloitetut 14 lankaa ja hiihtää taloon, jossa Olli asui.

Nyt taas päättivät veitikat jatkaa pyytöilvettä edelleen jonakin päivänä, ja päätettiin seuraavalla kerralla virittää kaksi lankaa rinnatusten ja pujoittaa kaksi jäneistä molempiin.

Lassi oli tosin tavattoman yksinkertainen, niin että hän uskoi melkeen mitä hyvänsä, liioitenkin sellaisia tapauksia, joissa "sanoja" käytettiin. Kuitenkin joutui hän vähän pyörälle ajatellessansa ja miettiessänsä asiaa, kuinka kolme jäneistä yhtäaikaan voivat tarttua lankaan, hän viritti langan,

otti kaksi jänestä niskasta kiini toisella ja yhden toisella kädellensä ja koetti niitä yhtäaikaan pukata lankaan, päästäksensä täydelliseen vakuutukseen asiassa, vaan jänekset eivät tahtoneet tarttua, hän teki monikertaisia kokeita, hän käytti "sanoja" ja muita kokeneen pyytömiehen temppuja, vaan kaikki onnistumattomalla tuloksella, nyt sai epäuskon häjy henki vallan Lassissa. "Tämäpä on minusta käsittämätöntä, eihän se Risto, poika lurjus, vaan ole ottanut aitasta jänekset ja pujoitellut ne lankaan", jupisi hän, ja päätti tästedes pitää Riston toimia tarkemmalla silmällä.

Eräänä päivänä taas sanoo Risto:

"Enköhän taas lähde etsimään jänöjen polkuja ja virittämään lankoja?"

Pitäähän isä kestit, jos pyytö onnistuu?"

"Mene vaan, pidetään kestit jos pyytö onnistuu", lausui Lassi epäluuloisesti. No mitäpä muuta, Risto taas matkaan, jäneslankakääry kaulassa hiihtelee hän muka metsään, vaan kiertelee taaskin Ollin luo, viettelee päivän siellä ja menee illalla taas kotiinsa.

Kumpikin, sekä Lassi että Risto panivat maata tavallisella ajalla. Lassi pian kuorsaa ja on nukkuvinaan, vaikkei nuku. Risto, joka luuli isänsä raskaasti nukkuvan, hiipii ulos tuvasta ja pujahtaa aittaan. Aitan ovi ei näkynyt tuvan ovelle. Lassi myös pujahtaa ulos tuvasta ja hiipii hiljaa aitan ovipieleen ja seisahtuu siihen keppi kädessä. Kohta tulee Risto ähkäin ja puhkain aitan ovelle, kaksi jänestä kummassakin kainalossa. Juuri kun Risto

astui kynnyksen yli, tunsii hän lujan kourauksen niskassansa, jonka jälkeen tiheät kepin läiskeet alkoi karvastella takapuolta.

Riston oli nyt helppo arvata että isä oli niskassa, hän huusi: "Isä, isä, älkää lyökö, en minä ole Risto, se on Olli".

"Vai Olli se onkin – ahaa – vai Olli se täällä varastelee jäneksiä, no Ollin pitää saada kovasti rökkiinsä", sanoi Lassi ja kepin läiske tuli aina tiheämmäksi. Vihdoin huusi Risto taas: "Isä rakas, älkää lyökö, ei se ole Olli, vaan oma poikanne Risto!" "Ahaa, Ristoko se onkin, vai niin – no Ristolle annetaan kovasti rökkiin, ensin varkaudesta ja siihen lisäksi valheesta".

"Mutta johan isä löi Ollia varkaudesta, älkää siis minua siitä lyökö", lausui Risto.

"No, mihinkä Olli meni?"

"Varmaan juoksi kotiinsa", ivaili Risto.

"Löinkö minä Ollia varkaudesta?" kysyi Lassi.

"Löittepä tietenkin ja vielä aika kovasti".

"Mutta eihän minun käsistäni ole päässyt kukaan", sanoi Lassi.

"Pääsi kyllä, Olli pääsi, minä näin sen", vakuutti Risto, "älkää siis lyökö minua varkaudesta, kun jo olette Rist... Ollia lyönyt". Samalla onnistui Riston luiskahtaa isänsä käsistä.

"Lyökää nyt Ollia valheestakin", huusi Risto ja pötki tiehensä.

Lassi nakkasi jänekset aittaan, veti oven kiinni, meni tupaan ja pani maata. Hän ajatteli ja aprikoi kumpiko Olli vai Risto se oli, jota hän löi tavattuansa aitan ovella jänekset kainaloissa. Hän koettelee pimeässä Riston vuodetta, Risto oli poissa.

"Ainakin se oli Risto", päätti Lassi vihdoin ja supisi: "Malta, Risto, kyllä saat rökkiisi kun tulet kotiin. Hän taas on juossut Ollin luo. Mutta olisi vähän väärin", jatkoi hän, "että löisin Ristoa, sillä varastinhan minäkin isävainaan langoista jäneksiä ja vaihetin ne viinaan Väisälän Pekalle, eikä isävainaja tiennyt mitään, minä käyttäysin viisaammasti kuin Risto, siinä eroitus". Näihin mietteihinsä nukkui Lassi-ukko raskaasen uneen.

Risto kun pääsi isänsä kynsistä, pilkisteli saunan nurkan takaa ja näki, vaikka oli hyvin pimeä, mutta vielä tarkemmin kuuli, isänsä menevän tupaan. Nyt Risto mietti päänsä ympäri, millä konstin päästä tästä kamalasta pyytöseikasta. "Kun pääsisin tästä pulasta, niin heitän hiiteen koko pyytöhomman", päätti hän. "Muuten on se hyvin väärin", jatkoi Risto, "että tällä kurjalla lailla petän vanhaa isääni, ei – pois nämä koukut pitää heittää, kun vaan nyt pääsisin tästä tyhmästä pulasta. Nykaarlepyyn nimismies sanoi mulle kerran – sen muistan – Risto, tee mitä muuta hyvänsä, vaan älä tee väärin, älä varasta, älä valehtele! – ja se herra sanoi oikein. Kumminkin olen nyt sekä varastanut että valhetellut. Varkaus tosin tässä kohdassa ei ole niin erittäin vaarallinen, eli ei oikeastaan varkaus, sillä jäneksethän isä on saanut takasin, vaan teko on kuitenkin petos. Jokohan menen isän luokse ja tunnustan kaikki. Vaan se pieksää minun pahan päiväiseksi. Kun isä ymmärtäisi tämän asian oikein, kun se tuntisi kuinka raskas mulla nyt on, niin ei se löisi minua kun tunnustaisin ja pyytäisin anteeksi, mutta isä ei ymmärrä. Ei, kyllä tästä pulasta pitää päästä selville jollakin kavaluudella". – Risto

tunsi hyvin isänsä tavat, hän tiesi että kun Lassi-ukko kerran pani maata, niin nukkui hän pian ja nukkui raskaasti. Risto pujahti uudelleen aittaan, otti taas neljä jänestä, meni veräjälle, viritti kaksi lankaa rinnatusten ja pujoitti kaksi jänöä molempiin lankoihin. Sen tehtyensä hiipi hän hiljaa tupaan ja pani maata, vaan eri paikkaan penkille, ei tavalliselle vuoteellensa, joka oli tuvan laattialla.

Aamulla varhain kun Lassi heräsi, puhalsi hän liedestä valkean päreen päähän ja pisti toisen pään seinän rakoon, niinkuin tapa oli. Hän näki Riston makaavan penkillä tuvan nurkassa. Ristokin oli heräävinnään samassa vaikka oli valveilla ja katselee ympärillensä, kummaksuen muka kuinka hän makasi penkillä, vaikka vuoteensa oli laattialla ja sanoo vihdoin: "Unissani varmaan olen tänne kömpinyt, kosken muista mitään".

"No, etkö ole ollut ulkona yöllä?" kysäsi Lassi.

"En".

"Enkö minäkään ole ollut yöllä ulkona?"

"En minä ole kuullut, että isä olisi liikkunut paikaltaan, isä varmaan on nähnyt unta".

"Eikö Olli olekaan varastanut aitasta neljää jänestä ja enkö ole pitänyt sinua niskasta ja pieksänyt Ollia?"

Risto: (itseksensä) "siltä tuntuu tauksissani kun olisit Ollia pieksänyt, aijai" – (ääneen): "En suinkaan minä ole nähnyt enkä kuullut mitään semmoista – aijai".

"Lassi: – Mitä – aijai?"

Risto: "Näveri pisti sormeeni, aijaijai".

Lassi: "Mene ulos ja hiero sormeasi lumella niin pian paranee.

Untakohan olen nähnyt, tuossahan on keppikin, jolla pieksin Ollia".

Risto: "Unta isä on nähnyt ja keppi samoin, aijajai, – menen hieromaan sormeani lumella".

Heti päivän valjettua tuli Olli taas veräjälle, jonne Ristokin riensi ja kertoi Ollille lyhykäisesti, mitä yöllä oli tapahtunut.

Risto taas huutaa, kun näki isänsä kartanolla: "Isä, isä, tulkaa katsomaan, kun on neljä jänestä". Lassi-ukko köpittää paikalle, näki ihmeen taas ja siunaili ja luki kiitossanoja "Tapiolle taitavalle" y.m. – "Tuota se minun menneen öinen uneni merkitsi", lausui vihdoin Lassi. "Jumalalle kiitos, pojastani tuli aika pyytömies".

Illalla pidettiin kestit, vielä juhlallisemmat kuin ensimmäiset. Lassi hankki kannun viinaa, josta meni kolme jänestä ja yksi pari metsoja. Riston pyytämismaine oli nyt ylimmälläan koko kylässä, vieläpä naapurikylässäkin, laajalta ja lavialta puhuttiin ja ylistettiin, mimmainen jalo pyytömies Rytkölän Ristosta tuli, vaikka häntä ennen niin pilkalla kohdeltiin. Itse lautamies Viisanenkin, kun Risto meni Viisalaan, käski Riston kammariin ja tarjosi ryypyn, niinkuin aikamiehelle ainakin. Samoin kohdeltiin Ristoa unilukkari Nukanterillakin j.n.e.

Risto itse oli päättänyt, ja sen päätöksensä hän juhlallisesti julisti Ollille, ettei hän sen päiväsen perästä, kuuna päivänä aikonut ryhtyä koko pyytöhommiin, kun kerran oli kunnialla päässyt siitä pahasta pulasta.

* * * * *

Riston tekokyky oli muuten hyvin alkuperäistä. Kuljeksiessaan "kaupalla" ja paimenretkillänsä kesäaikoina, oli hän uuttera tekemään virsuja, tuohikoppia eli pallia, tuohitorvia ja pajupilliä. Jopa oli hänen teollisuuskäytönsä kehittänyt niin korkealle, että hän tekasi tuohikontinkin, jota hän ei koskaan, paitsi öillä, jättänyt seljästensä ja jossa hän tallehti kaikki tavaransa, joka ei ollut juuri paljonpaljo, 1 puukko tuohikuppineen, 1 vanha näveri, 1 sileä kivi, vasara, tulukset (tulitikuista siihen aikaan ei tietty mitään), muutamia rautanauvoja, palanen nuoraa, tuohikoppi eli palli ja palanen vanhaa huuliharppua. Pukunsa oli mitä resua milloinkin sattui, kesällä aina avopäin ja avojaloin, talvella joku takkiresu päässä ja virsut jalassa. Näöltään pulska, tukka melkeen sysimusta, vartaloltaan solakka ja pitkä, liikkeesssä hyvin reipas.

Viimeisten pyytökestien perästä ei Ristolla näyttänyt olevan vähääkään halua pyytöhommiin, vaikka isänsä häntä useasti muistutti asiasta. Risto oli nyt kerran päättänyt, ettei sekautua koko pyytökeinoihin, kun hän niin onnellisesti pääsi viimeisestä pulakasta. Talvi oli kulunut ja kesä oli kohta käsillä, kun Lassi, toivottomana taas Riston pyytömiestaipumuksesta, eräänä päivänä sanoo Ristolle: "En minä enää jaksa sinua nenästä vetää, kun sulla itselläsi ei ole huolta ja halua, Pyytömiestä sinusta ei sittenkään tule, sen nyt hyvin näen, vaikka olen sulle hankkinut

jäneslankoja ja ketunrautoja yltäkyllin, saat katsoa eteesi, varoita vaan ettet joudu vallesmannin kynsiin, kun sulla ole 'laaka võrsvaaria'. Virsut ja tuohikopit, joita vähän teet, eivät miestä elätä, sillä välillä juokset pitkin kyllä, mene rengiksi johonkin!"

"Rengiksi! syömään naurishauvikkaita apposten kanssa ja särpämään jäistä pikiöljy vinkerää piimäsinukkaa samasta ammeesta hevosten kanssa, nehei, siitä ei tule mitään isä rakas!"

"No, mitä parempaa on sulla sitte toivossa? Esimerkiksi Eerikka Tuovisen talossa Tuovilan mäessä pidetään sekä palkallisille, että muulle työväelle hyvä ruoka, sillä isäntä ja emäntä syövät väkensä kanssa samassa pöydässä ja samaa ruokaa eikä piimäammeita pidetä hevostuvassa, koeta päästä sinne rengiksi!"

"Jaa, entäpä jos menisit Tuovilaan rengiksi, ehkäpä pääsen vävyksi taloon. Annahan on nätti tyttö, eikö ole, isä?"

"On kyllä, mutta Tuovilan Annako sinusta huolisi?"

"Eipä tiijä, olenhan se minäkin niin komianlainen poika. Kun mennä pyhänä olimme marjassa, niin tein minä Annalle ropposen ja Anna sanoi oikein ihailleen: kiitos Risto, sinä olet oikein nälli! ja minä poimin Annalle kourallisen hyvin kauniita vattuja, ja Anna sanoi: takki, nälla Risto! Anna kun on ollut setänsä luona Kuopiossa, on opetettu puhumaan ruotsia ja kun minäkin osaan ruotsia, niin puhumme sitä. Viimeksi erotessamme sanoi Anna: Koo nu seera Risto po Tuovila okso, (joka suomeksi tarkottavi: Käy nyt rakas Risto Tuovilassakin) ja minä sanoin: Takkar miukaste.

"Niin, minä menen Tuovilaan rengiksi ja pääsen vielä isännäksi; siinä ei olekaan muita perillisiä kuin Anna. – Te keksitte hyvän keinon, isä, hurraa!"

Lassi katseli kummin silmin ainoan poikansa riemupuhkeita ja supisi itselleen: "saapa nähdä jos ei tuo onnistu paremmin kun jäniksen pyyntö". Sanoi kuitenkin: "Kuule Risto, varoita vaan, ettet saa rukkasia Annalta".

"Minäkö saisin rukkaset, ohhoo! Rukkasia en pelkää, vaikk' oisi kuninkaan tyttö. – Hei, Tuovilaan rengiksi ja sitte isännäksi isoon Tuovilaan, kas se passaa! Mitähän kyläläiset ja Viisalan Sohvi, joka on niin ylpeä, sanovat, kun Risto syöskomi hopiapislainen pitkävartinen piippu hampaissa istuksii Tuovilan ison pirtin pöydän päässä, tahii komentelee viertoväkeä isoilla paloilla ja heinämiehiä Enojoen isoilla nurminiityillä".

"Kaikki hyvä, mutta ne rukkaset".

"Rukkaset, rukkaset, arka niitä pelkää, vaan ei tämä poika".

Pestausaika tuli. Risto teki uuden uutukaiset virsut, lainasi eräänä sunnuntaiaamuna siltavoudin pojalta puhtaan paidan, uuden verkatakin, uudet verkahousut ja uuden huopahatun, pesee silmänsä ja kampa hiuksensa, ensikerran eläissänsä äitinsä kuoleman jälkeen monta vuotta sitte, (kamman oli saanut lainaksi Tiukka Antilta, joka oli mainio kampamestari) pukeiksen niin komeasti ja lähtee reippasemaan Tuovilaan. Konttinsa jätti hän kaipauksella kotiinsa. Tuovilan kujansuun kentälle, tien vierellä, jota Riston oli mentävä kylään, oli kokounut joukko kylän ja muidenkin lähikyläin nuorisoa

leikkimään, kuten tapa oli pyhäpäivinä. Kun Risto lähestyi joukkoa, niin ottivat miehet lakit päästänsä kumarrellen ja naiset niijaisivat syvästi; kukaan ei tuntenut Ristoa nyt, vaikka hän muuten oli hyvin tuttu kylässä. Arveltiin: "Mikähän herra se oli, isoon Tuovilaan näkyy kävelevän, mitähän asiaa sillä sinne on" j.n.e. Luomaniemen Jussi arveli: "Ei suinkaan se ole herra kun sillä oli virsut jalassa, eihän herrat kulje virsuissa". Uuran Maija: "saattaa silti herra olla, jos on virsuissa lystin vuoksi kävellessään metsillä; olen minä kerran nähnyt sotamajurinkin kävelevän virsut jalassa ja se vielä kirkonkylässä!" – "Saattaapa kentiesi olla sotamajurin poika, Tuuri, häntä en oikeen tunne vaik'oon sen kyllä nähnyt, vähän sen näkönen tuo oli", arveli Kaarakkalan Pekka. "Katsokaamme kun hän lähtee Tuovilasta, niin menemme sinne kysymään", päätti joukko.

Risto saapui niin Tuovilaan ja tapasi isännän kotona. Isäntä katseli pitkään, otti lakin päästänsä ja kumartaen kysyi: "kuka te olette?"

"Risto Rytkönen".

"Ka, Risto. Tuhat tulinen, kun en sitä tuntenutkaan, kuinka sinä nyt olet niin viinissä vaatteissa?"

"Ainahan niitä vaatteita löytyy, kun tosi tarve tulee", vastasi Risto rehevästi.

"No, mitä sulla on asiaa nyt Risto?"

"Tuota, minä arvelin kysyä, tuota tuota, ottaisitteko minun rengiksi?"

"Rengiksi! no, joko sinä aijot ruveta työntekoon, ja mitä työtä

sinä osaat?"

"No, osaanhan minä kaikenlaista, osaan tehdä virsuja, tuohikoppia ja konttiakin. Olen minä pyytänyt jäneksiäkin, niitä sain kerrankin kolme yht'aikaa yhdestä langasta".

"Kolme jänestä yht'aikaa yhdestä langasta! oh, hoo, jopa pistit pitkän valheen, Risto, eihän kolme jänestä saata mennä kerralla lankaan".

"Saattaa kyllä, kysykääpä isältä, niin saatte kuulla etten valehtele".

"Muuten ovat nuo luetellut työsi melkeen vähäpätöisiä. Virsunteko, erittäinkin vierto ja rovio aikoina, on kyllä tarpeellinen, vaan meidän rengit tekevät tavallisesti itsekukin virsunsä. Mutta onhan sitä meillä kesänäikana liijoitenkin, paljo muutakin työväkeä, jotka tarvitsevat virsuja, erittäinkin vaimoväkeä, jotka kaikki eivät osaa itse tehdä, niin ehkäpä virsunteko kykysi tulee hyväänkin tarpeeseen. Tuohikoppia taas meillä ei tarvita, joka koppia lyöpi ja niitä tarvitsee, tehköön itse. Konttejakin on talon tarpeeksi entisiä. Jäneksiä kyllä saat pyytää talviaikana, sehän on hyvä, erittäinkin kun kehu olevasi niin jalo pyytäjä; ehkäpä osaat ajaa ja ruokkia hevosta, sillä meillä on paljo ajotöitä talviaikana erittäinkin".

"Kyllä minä hevosta osaan ajaa, kun kulunpäällä ollessani olen paljo ajanut hevosella. Kerrankin kun Hiltulasta vietiin kaksikymmentä kulkianta (kerjäläistä) Liholahteen, niin, kun kyytipojalla paleli käsiä ettei saattanut ajaa, otin minä ohjokset ja se meni aika kyytiä, niin että reki kaatui kolme kertaa

taipaleella".

"Onhan tuo sekini muutamanlaista ajoa", sanoi isäntä nauraen, "no kuinka paljo palkkaa sinä tahdot vuodelta?"

"Mikähän nyt olisi kohtuus, mitä isäntä antaisi?"

"No, en nyt tiä, kymmenen riksiä, siihen lisäksi saat viisi tolppaa pestiä ja talon vaate; eiköhän se ole kohtuus?"

"No, onhan tuota rahaa siinäkin, olkoon menneeksi?"

"Mutta, Risto, etähän sinä ole vielä käynyt rippikoulua?"

"En".

"Vaan sun pitää selvittää rippikoulu, ennenkun tulet taloon; osaat kait sinä lukea, opetti kait äitivainaaasi, joka oli niin hyvä lukia, sinunkin lukemaan?"

"Osaan minä lukea; äitivainaja, voi, voi kun kuolit", huudahti Risto, suuret kyyneleet silmissä; "rippikoulusta tuumaan isän kanssa".

Risto sai nyt pestirahat ja lähti pötkimään isänsä mökille. Porstuassa kohtasi hän Annan ja sanoi: "Ja kommer reng po Tuovila" (Minä tulen rengiksi Tuovilaan).

"Ahaa, hvad kan du göra", (mitä sinä saatat tehdä) kysäsi Anna.

"Ja kan jööra va som helst, tu voor sii", (minä saatan tehdä mitä hyvänsä, saat nähdä).

"Kuinka sinä nyt olet niin viinissä vaatteessa ja silmäsikin niin puhtaana etteihän sua tunnekkaan enään Risto?"

"Ja haar loona o'm", (ne olen lainannut).

Risto, kun nyt oli saanut asiansa selville Tuovilassa, lähti

viuhtomaan aika kyytiä takasin isänsä luo. Sillaikaa kun Risto oli isännän puheilla kammarissa, oli kylän nuoriso leikkikentältä kokoutunut Tuovilan isoon pirttiin uteliaana tietääksen mikä herra se oli, joka oli isännän puheilla, ja niinpian kun Risto kerkesi ulos porstuasta, purkausi väki ulos pirtistä aika töminällä porstuaan, saadaksensa kuulla, mikä se herra oli. Isäntä astui myös ulos kammarista porstuaan kummeksien väen kummallista tungosta. Ensimmäinen, joka tapasi isännän porstuassa, oli Luomaniemen Jussi (eli Luoman Jussi). Hän kysyi hämökkäästi, kuin olisi ollut kuuma puuro kurkussa:

"Kuk'oil tuo herra joka käv isännän puheella?"

"Kuka! mikä herra, en minä ole nähnyt täällä mitään herraa".

Annalta pääsi kilisevä nauru, joka tarttui koko nuoriso laumaan, joka myös nauroi, tietämättä minkä tähden, niin että seinät helisivät. Jussia ei naurattanut, kun hän luuli, että Anna ja koko joukko ivailivat häntä, jonka tähden hän puoli vihassa matki isännän vastausta: "mikä herra", tuo joka tuolla laukkaa pitkin kujaa, osottaen kädellensä ovesta kujalle.

"Jassoo, sekö herra, se oli Risto Rytkönen". Taas päästi Anna aika kimakan naurun, johon koko joukko säesti, paitsi Jussi, huutain aina väliin, Risto Rytkönen, Risto Rytkönen, hi hi hi ja väliin huudahti aina joku ivaten: "No Jussi, nythän sait tietää kuka herra oli". Jussi oli vihassa ja sanoi:

"Johan minä sanoin teille kentällä, kun häntä kumartelite ja niijailitte, ettei se suinkaan ollut mikään herra, kuin käveli virsuissa".

"Kuka se ensiksi kumarteli? Jussi, Jussi, Jussi, muistaakseni",
sanoi

Uulan Maija.

"Jussi, Jussi, Jussi", huutivat kaikki yhteen ääneen.

"Kaikkia niitä on herrojakin, jokohan lähden perään ja annan
sille aika selkäsaunan, minulla olisi sille entistä maksettavaa",
mutisi Jussi.

"Äläkä lähde, Risto antaa sulle oikean herraskylvyn ja
sitte tulee samanlainen käpälämäenlasku, kun Salmeenin
heinäpielekseltä mennä talvena, muistatko sitä Jussi?" irrotteli
Kaarakkalan Pekka.

"Ja Risto ehkä rutustaisi simsettisi ja tahraisi
lankkisaappaasi", matkivat tytöt joukosta.

"No Pekka, mitenkä se kävi Jussille Salmeenin
heinäpieleksellä, kun äsken sanoit, kerro, kerro!"

"Se oli näet sillä lailla", kertoi Pekka, "että Renkelin Heikillä
oli Siikakosken talo syrjämaana mutta ei maksanutkaan maan
veroja vaikka on rikas, jonka tähden maa myytiin maaherran
kansliassa ja sihteeri Salmeeni osti maan. Huolimatta siitä ja
huolimatta Salmeenin kiellosta teki Renkelin Heikki heinät
maan niityiltä ja pielesti ne niinkuin ennenkin. Salmeeni oli
sanonut, sen kaikki tiesivät, ettei Renkelin Heikki heiniä vie,
heinännoutajat saavat selkäänsä. Renkelissä tuumattiin miten
heinät saataisiin kotiin. Jussikin oli kuullut Salmeenin uhkauksen
ja sanonut: Aha minä olisin heinännoutajain joukossa, niin
jumaliste vietäisiin heinät kotiin.

"Renkelin Heikki oli päättänyt, että eräällä aamupuhteella, kun vielä oli pimeä, varustaa kahdeksan miestä ja yhtä monta hevosta heinännoutiin. Jussia oli pyydetty joukon päällysmieheksi tietysti, itsekehutun urhoutensa vuoksi. Ristolla oli vähän vanhaa kosta Renkelin Heikille, joka mustasukkaisuudesta oli Riston ajanut eräänä pakkaisiltana pirtistänsä yön selkään. Kun Risto oli kuullut Renkelin Heikin väkivaltavehkeet, niin hän aikanaan huomautti asiasta Salmeenia, joka pyysi Ristoa ilmoittamaan tarkemmin ajasta milloin väkivalta oli aivottu tapahtumaan. Hiljan illalla ennenkun heinännouti Renkelissä oli päätetty, hiihti Risto Salmeenin luokse ja määkäsi: 'Moron kommer te hämtta höena'.

"Puhu suomea, en minä ymmärrä ruotsia'.

"Huomenaamupuhteella tulevat ne noutamaan heiniä!'

"Ahaa, mitä nyt on tehtävä, tappelemaan minä en rupea, kieltämään kyllä menen, mutta eihän se auta. Montako miestä sieltä tulee heinännoutiin?'

"Kahdeksan miestä ja kahdeksan hevosta, kohta koko Kärsämän kylän kaikki miehet ja hevoset, aikoovat näet viedä kaikki heinät yhdellä kertaa'.

"Sanoitko, että tulevat jo pimeän aikana aamulla?'

"Niin, pimeän aikana', vastasi Risto.

"Äläpä huoli, minulla on kone, jonka avulla ehkä saatamme heinännoutajat ajaa käpälämäkeen. Tuleppa tänne Risto'. Salmeeni talutti Riston pimeään kammariin, pani siellä päähänsä muutamanlaisen naamarin, johon hän puhalsi. Siitä tuli vähän

ihmisen haamonen hirmuinen esine, tuumaa pitkät hampaat ja veripunanen kieli riippui suusta ja siinä oli suun kohdalla kone, joka, kun kovasti puhui, antoi senlaisen hirmuisen mölinän, että hiukset nousivat pystyyn sitä kuunnellessa.

"Sepä on kone, jonka avulla heinännoutajat pötkivät pakoon nurinniskoin kuin jänekset', vakuutti Risto hämmästyneenä.

"Kuinka varhain luulet heinännoutajain saapuvan pielekselle?"

"Kyllä ne ovat siellä viimeistäänkin kuudenaikana, ja silloinhan on melkein pilkkopimiä, erittäinkin nyt kuutonna aikana', vastasi Risto.

"Etkö auta minua, Risto niin varustamme hirmun huomenaamalla. Pieves on liki metsän rantaa, ja sitäpäitse on pieleksen vieressä iso tiheä pajupensas. Sinä otat koneen kanssasi ja piilottaat pensaasen, etteivät heinännoutajat sua näe. Minä hiihtelen suksin toiselle puolen pielestä, kun noutajat tulevat, ja kielläni heitä ottamasta heiniä, jota kieltoa ne luonnollisesti eivät tottele, niin silloin sinä hyppäät pensaasta ylös ja kiljaset koneesta mitä sanoja tahdot. Laita vaan kone niinkuin olen näyttänyt'.

"Kyllä minä olen apuna asiassa; tästä tulee lemmon hupanen leikki', vakuutti Risto.

"Risto oli laittaunut aikaisin pensaasen, oli saanut Salmeenilta turkin, jonka hän puki nurin päällensä, ynnä muutenkin varustettu vaatteilla vilua vastaan. Risto odotti ikävissään näytelmän alkua. Vihdoin tulevat heinännoutajat pielekselle, kerskaillen keskenänsä: 'Tulkoompä nyt Salmeeni estämään

heinänvientiä' j.n.e.

"Jussi oli ensiksi laittanut häkkinsä pieleksen viereen, muut olivat aikeessa tehdä samoin. Jussi kiipeää pieleksen harjalle muka hankoamaan heiniä häkkiinsä, kun samalla Salmeeni hiihtelee pielekselle ja sanoo: 'Älkää hyvät ihmiset tehkö väkivaltaa, heinät ovat minun'.

"Sinun, vainiin! pötki tiehesi, eli saat selkääsi, meitä on kahdeksan miestä. Muuten minä yksin olen mies hoitamaan mokoman reppanan, kun sinä olet, tule vähän likemmäksi, niin nakkaan sinun tuonne kuusikkokorpeen, sieltä saat hakea heiniä', uhkaili Jussi. Samalla hyppää Risto pensaasta, hirmunen mölinä kuuluu: Mitäs täällä tehdään, – helvettiin koko joukko! pyörittäin ja heiluttain kummituspäätänsä niin että se näytti kymmeneltä. Jussi kääntää päätänsä taaksensa, hyppää alas pieleksen harjalta ja lähtee laukkaamaan pakoon mitä nivelistä pääsi, muut perässä. Noin virstan päässä Jussi ei vielä uskaltanut katsoa taaksensa, vaikka mölinä oli lakannut, kysäsi juostessaan: vieläkö tulee? – luullen paholaisen yhä ajavan tasaa.

"Hevoset tulivat raivoon ja laukkoivat mikä minnekin, muutamat tietä toiseen kylään ja muutamat metsään. Yksi hevonen oli tarttunut valjaistansa kahden puun väliin pieleksen läheisyydessä, josta se ei päässyt edes eikä ta'as.

"Sittekun Risto ja Salmeeni olivat nauraneet itsensä puolikuoliaksi 'onnistuneelle näytelmälle', irtauttivat he hevosen vankeudesta. Hevonen valjastettiin uudelleen, Risto istui tyhjään heinähäkkiin, sanoen: 'Minäpä ajan Renkeliin kuulemaan, mitä

heinännoutajat tietävät kertoa urhoretkeltänsä!"

"Risto oli ajanut Renkelin talon kartanolle, käveli pirttiin ja lausui: 'Hiihdellessäni jäneslankojani kokemassa, löysin hevosen tyhjän heinähäkin kanssa ja toin sen taloon, tuolla on kartanolla, keltähän hevonen unhohtui metsään?'"

"Samalla astuu Renkelin Heikki (isäntä) pirttiin ja katsahtaa Riston kysymyksen johdosta pirtin akkunasta kartanolle. 'No hiisi, mejän raudikkohan tuo on, mistä sinä sen löysit, Risto?'"

"'Likeltä pielestä Salinlahden niityn rannalta, jossa raudikko oli tarttunut kahden kuusen väliin ja suurella vaivalla sain hevosen siitä irti'.

"'Tästähän lähtivät varhain aamulla kahdeksan miestä, jokaisella hevonen, heinähäkki perässä, noutamaan heiniä Salinlahden niityltä. Luomajussilla oli raudikko. Mitä on tapahtunut ja mihin hornaan miehet ja muut hevoset ovat joutuneet; eihän vaan Salmeeni niitä ole...'"

"Ne urholliset heinännoutajat olivat kauhuissansa ja häpeissänsä kaikessa hiljaisuudessa hiipineet ja istuneet karsinan puoleisen rahille uunin viereen, niin ettei isäntä, joka oli nukahtanut kammarissa, kuullut heidän tuloansa eikä ensin pirttiinkään tullessansa heitä havannut, äänettä kun istuivat katsellen toisiansa pitkin naamoin. Lieneekö koskaan maailmassa annettu näytelmää, jonka katsojat olisivat olleet niin synkkäisellä mielellä ja näyttäjät niin riemullisia, kun tässä näytelmässä.

"Vasta sitte kun isäntä oli kävellyt peremmäksi pirttiä, havahti

hän heinännoutajat istuvan rahilla 'allapäin, pahoilla mielin, kallella kaikin kypärin'.

"Isäntä, kun huomasi miehet istuvan äänettä rahilla, kiljasi: 'No, miehet, missä ovat heinät ja hevoset?'

"Helvettiin kaikki heinät ja hevoset! En kuuna päivänä lähde mokomalle heinäretkelle, vaikka veisi vihtahousu venäläinen heinät ja hevoset yhtäikaa', ärjäsi Jussi kauhuissansa. 'Enkä minä. Enkä minä', huusivat joka mies yhteen ääneen.

"Siellähän elämä oli, siellä pieleksellä', jatkoi Jussi. 'Juuri kun olin päässyt pieleksen harjalle ja alotin hankoomaan heiniä häkkiin, tulee Salmeeni renttu ja kieltää ettei heiniä saa ottaa, kun ne ovat hänen, muka. Hänle annoin minä aika vastaukset, mutt' yhtäkkiä ilmestyy metsästä toiselta puolen pielestä joukko hirmusia keijukaisia, jotka älisivät niin – voi kauheaa! ja niitten naamat – voi hirmua! ja meidän täytyi lähteä pakoon'.

"Jokainen sen tietää, että Salmeenilla on koko paholaisjoukko palveluksessa. – Kuuluuhan niitä näkyvän useasti sen kotonakin kaikennäköisiä', säesti isäntä.

"Luitko, Jussi, kuinka monta keijukaisia oli', kysyi Risto irvistellen.

"Lempo niitä jouti lukemaan, oli kait niitä vähintäänkin kolmekymmentä'.

"Olivatko isoja?'

"Oli yksikin niin pitkä, että pisimmän kuusen latvan yli näkyi sen kauhunaama, se juutas varmaan oli päällikkö, sillä oli syltää pitkät sarvetkin, muut olivat vähän pienempiä'.

"Vai niin!"

"Näin on minulle kerrottu varmalta taholta", päätti Pekka kertomuksensa. Koko nuorisojoukko huuti kuin yhdellä suulla: "Jussi, Jussi, semmoinen sankari!"

Jussi, silmittömästi suutuksissa, karjasi: "Valehtelet, Pekka, sen kotka", ja lähti kypälöimään Riston perään mutisten: "Mutta malta Risto, vai sinä se olit keijukaisseppänä Salinlahden heinäpieleksellä; sen kepposen saat maksaa selkänahkallasi, malta sinä".

Risto, joka nyt ei pitänyt kovin kiirettä ei kerjennytkään kauvas, ennenkun näki jonkun juoksevan perässänsä ja ehkä ei likellä, tunsu hän Jussin sekä aavisti Jussin kiireenmuotoisesta juoksusta hänen saaneen jotakin vihjaa Riston tepposesta heinäretkellä, joten hän heti otaksui, ettei Jussi laupeuden pakosta rientänyt hänen luoksensa, sen vähemmän kuin hän entuudesta tiesi, ettei heidän välillä vallineet ystävyyyden tunteet, ehkä tutut keskenään olivat. Vakuuden vuoksi poimi Risto kiireesti, kuitenkin herättämättä Jussin huomioa, pikkukiviä taskuunsa ja käveli huolettoman näkösenä eteenpäin, kuitenkin varulla, ettei Jussi kerjennyt kovin likelle. Risto kyllä juoksemalla olisi kerjennyt monta kertaa jättää Jussin, mutta hän ei tahtonut, sen vuoksi, että Jussi olisi saanut aiheutta kutsua häntä pelkuriksi, jota nimeä Risto suurimmalla innolla kammoi. Polkutie, jota he nyt kulkivat, ohjasi vetelälle suoniitylle ja siellä joutui Jussi Ristoa niin liki, että Risto oli kuulevanaan jonkun juoksevan perässänsä ja kääntyi katsomaan taaksensa. Jussi,

joka oli varustanut itsensä vankalla kepillä, jolla hän oli aikonut muokata Riston pahanpäiväseksi, oli nyt kymmenkunnan askelta Ristosta. Risto näki heti Jussin kiukkuhaamusta, ettei siinä ollut ystävyiden varjoakaan, eikä Jussikaan malttanut hallita kiukkuansa, vaan puisti heti keppiänsä ja pakisi: "Ähä sinä virsuherra – sinä kyläluuta – sinä – sinä sysinokka – sinä koppimestari – sinä kissantappaja – sinä keijukaisseppä – sinä – sinä – kas nyt saat selkänahkallasi maksaa kaikki temppusi yhdellä kertaa sinä tuiskunserkku".

Risto sieppasi taskustansa pienosen kiven, joka vinkuen lensi Jussia leukaan. Kivi vei myötänsä Riston sanat: "Aha – sinä pupun kaima – muuta nimeä sulla ei ole – pötki jo kypälämäkeen!" Jussi vilahteli ympärilleen saadaksensa jotakin heittoasetta, mutta kun ei nähnyt mitään sellaista asetta, lähti hän pötkimään pitkin laukoin pakoon, Risto perään. Kivi toisensa perästä lenti Jussin takapuoliin. Joka kerralla kuin Risto lennätti kiven Jussin perään, huuti hän: "Pupu, pupu, pupu, rukka".

Pian katosi Jussi näkymättömiin ja Risto käveli verkalleen isänsä mökille.

* * * * *

Riston lähdettyä Tuovilasta sanoi isäntä Annalle: "Kaunis poika tuo Risto, kun se on oikeissa vaatteissa ja pessyt silmänsä, jota se harvoin taitaa tehdä". "No, onhan tuo muutama Ristokin", vastasi Anna punastunein kasvoihin. Isä katsoi Annaan

kummastuksella ja sanoi: "Käskepä äitisi tulla tänne kamariin".

Emäntä tuli heti ja isäntä sanoi:

"Minä pestasin äsken Risto Rytkösen rengiksi tulevaksi vuodeksi".

"No ehkäpä hän saattaa jotakin tehdä, vaik'ei se tähän asti ole tehnyt muuta, kun juossut ympäri maailmaa. Mutta eihän se olekaan kumma, kun Risto-riepu äitinsä kuoltua lapsena jäi yksinkertaisen isänsä kasvatettavaksi. Riston äiti oli erinomaisen siisti ja toimekas ihminen, hänen eläissään oli Rytkösen mökki siisti kuin aika herrastalo – ihme, että Hanna oli ottanut tuon Lassi-töpperön mieheksensä! Kerran kysyin Hannalta vaan leikillä, kuinka hän oli saattanut rakastua Lassiin. Hanna vastasi: 'Niinhän se onnenratas pyörii tässä maailmassa', ja puhkesi katkeraan itkuun, niin että sydämensä pelkäsin halkeavan. Siitä arvasin, että joku onnettomuus hänelle oli tapahtunut, enkä senkoommin koskenut siihen asiaan".

"Se onkin hyvin hämärä asia", lausui isäntä, "eikä tällä seudulla muut kuin minä tiedä, kuten asia oikeastaan on. Sillä välipuheella, ettet hiisku kenellekään, kerron sulle asian: Kuten muistat, matkustin toissa talvena Hämeessä pellavan ostolla. Sillä retkellä kohtasin eräässä talossa vanhanpuoleisen vaimon, joka kertoi että monta vuotta sitte palveli eversti T: n perheessä H: n kaupungissa erään köyhän virkamiehen tytär, mampseli Hanna S. seuraneitenä. Hanna mampseli oli komea ja nerokas tyttö. Everstin vanhin poika Torsten, joka oli nuori kaunis herra ja kuuluu nyt olevan majuri, oli rakastunut Hannaan ja

tahtoi naida hänet, vaan se aateliylpeä T: n perhe, Torstenin vanhemmat ja sukulaiset, nousivat kokonaan raivoon, kun Torsten ilmoitti asian. Hanna, tämän tiettyänsä katosi paikalta, eikä tiedä kukaan vielä tänäpäivänä mihin se on joutunut. – Tämä kertomus, kun sitä vertailen siihen, mitä niinä aikoina puhuttiin nimittäin että Isoonsavolaan oli saatu uusi komea emäntäpiika ja että se oli leski, koska sillä oli lapsi, sopii minusta Riston äidiksi, sillä hänen nimensä oli Hanna ja oli ennen naimistansa emäntäpiikana Isosavolassa. Jos Hanna oli leski, sitä en tiedä, sen vaan luulen varmaksi, että nykyinen sotamajuri, joka täällä tuontuostakin kulkee järjestämässä meidän vähäisiä sotajoukkoja, on eversti T: n poika Torsten, josta vaimo mulle kertoi ja – mikä minusta on kummaa – on Risto aivan majurin näkönen, ja majurin poika Tuuri on hyvin yhdennäkönen Riston kanssa. Lassi oli silloin renkinä Savolassa. Hän oli silloin, kuin nytkin, hyvin typerä, muuten hyväsvyinen. Työtä hän ei osannut muuta kun hakata halkoja ja metsästää. Pyytömies on Lassi aina ollut hyvä, hän kanto metsästä lintuja ja jäneksiä niin paljo että Savolassa oli lihaa yltäkylän talon isolle väelle ja paljon lähetettiin rovastille ja vallesmannille. Hanna taas oli erinomaisen taitava ruanlaittaja, sen laittamat lintu- ja jänepaistit olivat maanmainioita. Muistan kerrankin, kun Savolassa oli suuret kinkerikestit, joihin luonnollisesti oli kutsuttu kaikki kirkonkylän herrasväki, kun ruustinna sanoi: niin hyvää lintupaistia kun Hanna laittaa ei saa missään, johon kaikki sääntivät. Syötyänsä kiitteli ja syleili herrasväki Hannaa, niinkun

hän olisi ollut talonemäntä. Ja emäntä Hanna oli ei nimeltä vaan näöltä ja teolta. Puhtaassa piika-asussansa esiintyi hän kuin ruhtinatar kaikkein muiden rinnalla. Niinä kolmena vuotena, kun hän oli Savolassa emäntäpiikana, muuttui talo melkeen tuntemattomaksi puhtaudessa ja järjestyksessä. Sitä kyllä kaikki ihmettelivät ihmettelemälläkin, minkätähden Hanna oli ottanut Lassin mieheksensä, ehkä hällä oli tarjona hyviäkin kosioita.

"Savolan isäntä oli kerran leikillään sanonut: Hanna, kun tulet naimisiin, niin annan sulle Rauhaniemen torpan, se on hyvin kaunis paikka, kuten itse monta kertaa olet sanonut, siinä on sievät pelto- ja niittytilukset, kolmisen lehmää ja hevosen siinä voipi pitää ja asuinhuoneet hyvässä kunnossa, vaikei siinä nykyään ole asukasta. Rauhaniemi! – ah kuinka se on minulle sopiva – Rauhaniemi, ah! – tuhansia kiitoksia! – oli Hanna sanonut riemumielissänsä.

"Hanna oli kerran iloissansa leikitellen sanonut koko talonväen kuullen: 'Minusta ehkä tulee Rauhaniemen emäntä, saati vaan saan miehen – isäntä on luvannut'.

"'Olen kyllä luvannut ja se lupa pitää', lausui isäntä, myös koko talon väen kuullen.

"Lassikin oli jo aikoja sitte hartaudella toivonut pääsevänsä Savolan torppariksi Rauhaniemeen, mutta kun nyt kuuli miten hänen hellin toivonsa sai niin odottamattoman kuperkeikan, tunsu hän niinkuin olisi saanut kuolinpiston sydämeensä. 'Voi, voi jos oisin parempi, niin ... mutta enhän sitä uskalla kuiskata omaankaan korvaani, sen vähemmin Hannalle', oli

Lassi vaikeroinut itseksensä.

"Eräänä päivänä, kun Lassi kohtasi Hannan kahdenkesken, sanoi Lassi:

"'Kyllä minä tuon teille lintuja ja jäneksiä sitte kun tulette Rauhaniemen emännäksi'.

"'Tuopiko Lassi? sepä on oikein siivosti'.

"'Tuon', vastasi Lassi, suuret kyyneleet silmissä.

"'Tuopiko Lassi kernaasti?'

"'Tuon oikein kernaasti', ja puhkesi itkuun.

"'No, miksikä Lassi on niin murheissa, mitä on tapahtunut?'

"'Ei häntä juuri ole tapahtunut mitään, voi jos minä oisin parempi!'

"'Parempi? onhan Lassi siivo ja ystävällinen ihminen'.

"'Niin, vaan minä olen niin kehno'.

"'Kehno? ei suinkaan, onhan Lassi rehellinen ihminen'.

"'Vääryyttä tosin en ole tehnyt äyriin edestä kellekään, mutta...'

"'Mutta? mitä sitte tarkoitat?'

"'En uskalla sanoa'.

"'Uskalla? miksi et uskalla?'

"'En tohdi'.

"'Minä suutun jos et sano mitä tarkoitat'.

"'Jos olisin parempi, niin...'

"'Taas sama virsi – niin?'

"'Niin saattaisin tulla Rauhaniemen isännäksi samalla kertaa kun Hanna emännäksi ... mutta...'

""Tahtoisitko sen?"

""Jos tahtoisin! vieläkin kysyy, se on ollut hartahin toivoni siitä asti kun ensikerran näin Rauhaniemen'.

""No, tule sitte Rauhaniemen isännäksi!"

""Otatteko minun isännäksi Rauhaniemeen – mieheksenne?"

""Otan!"

""No, Herra Jumala! – nyt on minulla kaikki mitä maailma saattaa antaa, enkä pyydä muuta Jumalalta enkä ihmisiltä'.

""Mutta Lassi, sinun pitää olla hyvä isäpuoli Ristolle, oletko?"

""No olen, saatte vaan nähdä. Minä opetan sen aika pyytömieheksi, – milloin se on syntynyt?"

""Kekrin aattona, viisi vuotta sitte!"

""Kekrin aattona, se on hyvä merkki se, kyllä Ristosta tulee hyvä pyytömies!' lausui Lassi riemuiten.

""Tuotko nyt kernaasti lintuja ja jäneksiä Rauhaniemeen?" kysäsi Hanna.

""Saatte vaan nähdä, että tulee metsänviljaa yltäkyllin'.

""No, se asia on nyt selvillä, nyt lähdemme sanomaan isännälle, emännälle ja muulle talonväelle mitä on tapahtunut!"

""Lassin kasvot loistivat taivaallisriemusta kun hän käsikädessä Hannan kanssa käveli vieras tupaan, jossa isäntä ja emäntä istuivat.

""Tässä saan esitellä Rauhaniemen torpan isännän ja emännän!' lausui

Hanna.

""Mitä nyt? – Lassi! – mitä kummitusta – Lassi?' huutivat

isäntä ja emäntä yhteen ääneen.

"Niin – Lassi", sanoi Hanna kainosti.

"Pian sai koko talonväki kuulla tämän mainion uutisen. Kaikki törmäsivät onnittelemaan parikuntaa. Lassin koukkuselkä oikeni niin, että hän näytti puolta kyynärää pitemmältä kun ennen. Muutenkin yleni Lassin arvo talonväen silmissä niin, että siihen siaan, kun häntä ennen puhuteltiin pilkka- ja komppasanoilla, häntä nyt kohdeltiin kunnioituksella ja kutsuttiin tästälähtein teiksi.

"Vihdoin lausui Savolan isäntä:

"Ehkä tämä kohtaaminen oli odottamaton, on asia kuitenkin sellainen, että se ei koske minuun eikä muihinkaan. Hannalla on vapaus valita miehensä. Rauhaniemen olen luvannut Hannalle ja sen saatte – sanasta miestä – sinne saatte mennä asumaan, niin pian kun olette vihityt, eli milloin tahdotte. Kaksi lehmää saatte uudentalon apua, hevosta saatte lainata talosta, niinkauvan kun saatte hankituksi oman, hevosia on talossa yltäkyllin. Talossa saatte olla, niinkauvan kun tahdotte, ja varustella itsellenne talon värkkiä'.

"Ja minä annan neljä lammasta kesävilloinensa ja kymmenen kyynärää sarkaa", sanoi emäntä.

"Hanna ja Lassi kiittelivät isäntää ja emäntää heidän niin suuresta hyväntahtoisuudestaan. Isäntä vastasi kiitoksiin sanoen: 'Me olemme Hannalle suuressa velassa kaikesta hyvästä, mitä hän on talossa tehnyt näitten kolmen vuoden ajalla. Talon lapset, sekä suuret että pienet, ovat Hannalta oppineet paljon hyvää sekä

sisällisesti että ulkonaisesti. Sanalla sanoen: Hanna on muuttanut tämän talon kerrassaan paratiisiksi. Se vähä, jolla saatamme teitä auttaa, on ainoastaan vähänen palkinto työstäsi, Hanna. Suuri kiitos ja kunnia, Hanna!

"Suuri kiitos ja kunnia Hanna', säisti emäntä ja lapset yhteen ääneen.

"Jumalapa Teitä siunatkoon isäntä, emäntä ja hyvät lapset!' lausui

Hanna hartaasti.

"Mutta kun minulla ei ole mitään antaa kihloiksi Hannalle', kuiskasi

Lassi isännälle.

"Hanna kuuli Lassin kuiskauksen ja vastasi:

"En minä tahdo mitään kihloja, annat mulle lempisydämesi, niin siinä kyllä'.

"Onhan sulla Lassi, toihan veljesi Jussi nykyjään tänne sinulle myytäväksi kymmenen ketunnahkaa, teetä niistä Hannalle kappa!"

"Mutta ne ovat Jussin ja millä minä ne maksan?" sanoi Lassi alakuloisesti.

"Kyllä minä hoidan maksuasian, vie sinä vaan nahat Kettulan-Matille peitottaviksi; sano terveisiä minulta, että nahoilla on hyvin kiire. Räätäli-Kalle kyllä sitte ompelee kapan'.

"Ja minä kudon päällisen', huuti talon vanhin tytär!

"Kuinka minä, mökin emäntä, voisin kulkea ketunnahkakapassa, jonkamoista ainoastaan korkeitten ja

rikkaitten herrain rouvat pitävät, puheli Hanna.

"Ei ole kukaan arvokkaampi kun Hanna pitämään hyviä vaatteita", sanoi isäntä.

"Se on tosi", myönti Lassi. Hän riensi aittaan, kokosi nahkat ja nahkakääry seljässä hiippoi mitä koivista pääsi Kettulan-Matin luo ja huuti: 'niillä on hyvin kiire. Terveisiä Ison-Savolan isännältä!'

"Laitetaan heti!" vastasi Matti.

"Joutuuko ne heti?" kysäsi Lassi.

"Tulevalla viikolla!"

"Vai vasta tulevalla viikolla!" sanoi Lassi huokaillen.

"Lassi käveli takasin kotiin allapäin ja pahoilla mielin.

"No, mikä Lassia vaivaa, kun olet niin pahoillasi?" kysyi isäntä.

"Vaikka sanoin terveisiä isännältä, lupasi Matti valmistaa nahkat vasta tulevalla viikolla'.

"Hyvä", sanoi isäntä.

"Hyväkö? Miksei laittanut niitä heti," marisi Lassi.

"Ei ne niin pian joudu, niissä on paljo työtä'.

"Paljoko työtä! valmiit nahkathan nuo olivat", väitti Lassi.

"Joulun aattona pidettiin Isossa-Savolassa Hannan ja Lassin vihkiäiset ja isot häät, joihin oli kutsuttu paitsi muita, rovastin herrasväki. Häissä oli ilo ylimmillään, jokaisen povessa hehkui tyytyväisyyden ja rauhan tunteet.

"Hiljan illalla vihdoin, kun häävieraat jo olivat lähteneet kukin kotiinsa, sanoi isäntä:

"Eikö nuorelle parikunnalle tule jo uni, hevonen on valmis portaan edessä!"

"Hannalla oli hyvin vaikea salata hämmästyksensä, hänellä kyllä oli ollut huolta tulevasta asunnostansa ja sen varustuksesta, mutta isäntäväki oli vakuuttanut, että sen asian kanssa kyllä kerjetään, jonka vuoksi Hanna luuli, että hän miehinensä jää edelleen joksikin ajaksi taloon. Hannan hämmästys siis oli suuri, kun hän ajatteli täytyvänsä lähteä autioon tyhjään mökkiin. Hän kuitenkin otti talonväeltä jäähyväiset katkeralla mielellä, jonka hän toki osasi salata, ja sanoi:

"No, Lassi, nyt lähdemme uuteen asuntoomme! Missä tyttäret ja pojat ovat, että saisin heillekin sanoa hyvästi?"

"Mihin lienevät juosseet. Minä toivon kohtaavamme useasti, kun tulemme asumaan näin liki toisiamme", vastasi isäntä teeskentelemättä.

"No, Lassi", kiirehti Hanna.

"Minä olen valmis", sanoi Lassi, joka ei murehtinut muuta, kunhan sai Hannan kanssansa. Hanna kääräsi Riston uuteen ketunnahkakappaansa, ajatellen: kyllähän yhden yön tarkenee kylmässäkin näin varustettuina, ja niin istuivat rekeen. 'Muut tavaranne, jotka nyt eivät mahdu rekeen, lähetän huomenna, ja toivon että Hanna itse tulee niitä noutamaan, niin saamme kuulla minkälaisia unia näitte uudessa asunnossanne', sanoi isäntä.

"Kauniita unia totisesti", ajatteli Hanna. Synkät pilvet pimittivät hänen mieltänsä, katkerasti katui hän kevytmielisyyttänsä, kun oli matkaansaattanut tällaisen

majanmuuton. Ristokin alkoi itkemään täydeltä kurkkua, kysyen monta kertaa: 'Äiti mihinkä me nyt lähdemme?' Tämäkin lapsen kysymys katkeroitti yhä enemmän Hannan sielua. Riston kysymykseen hän ei antanut muuta vastausta kun ajatteli: 'Maailma on kylmä ja rauhaton, ihmiset kolkkoja ja itsekkäitä', j.n.e. Kun olivat istuneet rekeen, niin ajoi renki aika viuhkaa Rauhaniemeen päin. Hanna ajatteli: Renkikin ajaa sukkelaan päästäksensä meistä niin pian kun mahdollista 'kaikkialla kylmyyttä vaan'. Pian joutuivat ajajat Rauhaniemen näkyviin. Hanna näki pimeän läpi valkioita akkunoista, ja kysäsi rengiltä: 'Mistä nuo valkiat näkyvät?'

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.